

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема розвитку іншомовної компетенції вітчизняних інженерів пов'язана з розширенням економічних зв'язків України на світовому ринку, що зумовлює необхідність професійного спілкування із зарубіжними партнерами. Проте сьогодні в різних галузях економіки України відчутний дефіцит інженерів з рівнем іншомовної компетенції, який є необхідним для ефективної діяльності в умовах міжнародного ринку.

Упровадження Програми з англійської мови для професійного спілкування (2005 р.) вимагає подальшого дослідження теорії та практики навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови (як мови міжнародного спілкування) в умовах вищої школи, післядипломної освіти, а також доцільності продовження процесу підготовки чинних фахівців конкретних підприємств на робочому місці з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності.

В європейських ВНЗ з кінця 80-х років минулого століття розробляються та запроваджуються спеціальні курси англійської мови для юристів, підприємців, працівників туристичної індустрії, медиків, бібліотекарів тощо. В Україні також проводилися дослідження з методики навчання іноземних мов для професійного спілкування, зокрема, учителів (Т. О. Вдовіна, Л. В. Гронь, Л. І. Морська, О. В. Пінська), економістів (Є. В. Мірошніченко, Г. С. Скуратівська, О. М. Устименко), юристів (Л. Б. Котлярова, Г. П. Савченко), медиків та фармацевтів (І. Ю. Марковіна, О. П. Петрашук), військових (Р. Г. Зайцева, І. С. Онисіна, Н. І. Угрюмова), фахівців з технічних спеціальностей (І. М. Гришина, І. П. Дроздова, Г. О. Ємельянова, О. Б. Тарнопольський, Н. Л. Тоцька, І. В. Чірва). Однак в усіх цих та інших дослідженнях розглядалися виключно проблеми формування умінь професійного іншомовного спілкування студентів вищих закладів освіти. Питання, пов'язані з розвитком іншомовної комунікативної компетенції фахівців конкретних підприємств на робочому місці з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності, дотепер не досліджувалися.

Упродовж останнього десятиліття система підготовки спеціалістів у вищій школі зазнала суттєвих змін, зокрема й у сфері навчання іноземних мов. Проте за результатами опитування Міжнародної благодійної організації з удосконалення освіти в Україні (2004 р.) 70 % роботодавців вважають, що випускникам немовних вищих навчальних закладів бракує вмінь застосовувати іноземну мову для професійного спілкування, і лише 30 % роботодавців констатують достатній рівень володіння іноземною мовою своїх молодих інженерів.

Економічні умови сьогодення перетворюють час на важливий чинник сучасного життя і вимагають застосування інтенсивних підходів до організації навчального процесу на виробництві. Становлення методів інтенсивного навчання загалом пов'язане з дослідженнями й розробками Г. Лозанова, Г. О. Китайгородської, Л. К. Гегечкорі, А. С. Плєсневича, В. В. Петрусинського та інших учених, а також із працями в інших сферах, що спричинили суттєвий вплив на розвиток засад інтенсивного підходу, зокрема, у галузях формування і розвитку колективу (Я. Л. Коломинський, А. В. Петровський), теорії мовленнєвої діяльності (М. І. Жинкін, І. О. Зимня, О. О. Леонтьєв, І. О. Синиця), активізації та індивідуалізації навчання (С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тарнопольський, Т. І. Труханова).

Попри це проблема інтенсивного професійно-орієнтованого навчання інженерів іноземних мов на робочому місці є практично недослідженою. Окремого вивчення потребують принципи, зміст, форми і методи організації згаданого навчання засобами інтенсивної методики; ефективність інтенсивних методів у малих групах інженерів, які об'єднані спільною виробничою діяльністю, та цілий комплекс пов'язаних з цим проблем. Відтак, актуальність дослідження обумовлена, з одного боку, необхідністю післядипломного навчання інженерів на конкретних робочих місцях для забезпечення такого рівня їхньої іншомовної компетенції, який є достатнім для ефективної діяльності в умовах міжнародного ринку, а з іншого – практичною відсутністю досліджень, спрямованих на теоретичне обґрунтування специфіки згаданого навчання та розробку науково-обґрунтованої методики реалізації інтенсивного підходу в умовах корпоративного навчання. Зважаючи на це була сформульована тема дослідження «Методика інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови».

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової комплексної теми кафедри педагогіки та психології «Психолого-педагогічне забезпечення підготовки фахівців для впровадження освітніх інновацій» (номер

державної реєстрації 0106U012657) та наукової теми кафедри англійської філології «Проблеми формування комунікативної компетенції в іншомовному спілкуванні» (протокол № 2 від 21.09.2006 р.) Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Запорізького національного університету (протокол № 2 від 20. 10. 2005 р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 9 від 29. 11. 2005 р.).

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування, практична розробка й експериментальна перевірка методики інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови.

Реалізація мети дослідження і перевірка гіпотези передбачала розв'язання таких **завдань**:

- виявити особливості післядипломного навчання інженерів іноземних мов в умовах професійної діяльності в порівнянні з умовами аналогічного навчання майбутніх інженерів у вищій школі;
- виявити й обґрунтувати моделі, що потенційно можуть забезпечити ефективність згаданого навчання;
- визначити цілі інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови та принципи розробки його методики;
- визначити зміст інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів конкретних підприємств, залучених до міжнародної співпраці;
- розробити та експериментально перевірити методику інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів згаданих підприємств;
- укласти методичні рекомендації щодо організації інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови.

Об'єкт дослідження – післядипломне навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів підприємств, залучених до міжнародної співпраці.

Предмет дослідження – методика післядипломного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів підприємств, залучених до

міжнародної співпраці, в умовах інтенсивного навчання та з орієнтацією на конкретне робоче місце кожного інженера.

Гіпотеза дослідження. Організація корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови за поетапно-концентричним принципом (два інтенсивних та один поурочний етапи) дозволить інженерам, в межах того ж обсягу часу (360 академічних годин), за один рік досягти рівня, не нижчого за той, якого вони досягають за два роки в межах традиційної поурочної організації корпоративного навчання.

Для вирішення цих завдань застосовано такі **методи** дослідження: аналіз наукової літератури з методики навчання іноземних мов та суміжних наук для обґрунтування теоретичних засад навчання; наукове спостереження й самоспостереження за процесом навчання дорослих іноземних мов, аналіз передового досвіду викладання мов з використанням інтенсивної методики; анкетування і тестування інженерів, проведення інтерв'ю з ними для виявлення їхніх думок щодо ефективності навчання професійно-орієнтованої англійської мови у вищих закладах освіти та на виробництві; експериментальне навчання для визначення ефективності розробленої методики; використання статистичних методів на етапі обробки даних й узагальнення результатів експериментального навчання з метою визначення його ефективності.

База дослідження. Експериментальне навчання проходилося на підприємствах ВАТ ПБК «Славутич» та ВАТ «Запоріжтрансформатор», залучених до міжнародної співпраці. Для участі в експериментальному навчанні були відібрані інженери різних відділів означених підприємств, загальною кількістю 235 осіб.

Наукова новизна дослідження: уперше теоретично обґрунтовано й розроблено цілі, зміст і принципи методики інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови; удосконалено поетапно-концентричну організацію процесу інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови, шляхи застосування методу активізації резервних можливостей особистості і колективу в малих групах інженерів, що ґрунтується на принципах організації особистісного та колективного спілкування під час навчання фахівців, об'єднаних спільною виробничою діяльністю; уточнено поняття «іншомовне навчальне середовище» в умовах інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. Подальшого розвитку набула теорія і методика інтенсивного навчання інженерів профе-

сійно-орієнтованої англійської мови в умовах виробничої діяльності.

Практичне значення роботи: розроблено й експериментально перевірено методикау інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови, відібрано мовний матеріал для інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови, його адаптації до конкретних умов згаданого навчання, розроблено комплекс вправ та укладено відповідні методичні рекомендації. Модель навчання, розроблена в дисертації, може бути використана відділами кадрів українських підприємств, залучених до міжнародної співпраці, для розвитку структури свого персоналу, ротаций, стажування за кордоном тощо. Результати дисертаційного дослідження можуть прислужитися в процесі підготовки майбутніх інженерів у ВНЗ немовного профілю, післядипломної освіти інженерів, для створення ефективних програм інтенсивного навчання інших іноземних мов, а також для формування іншомовної компетенції спеціалістів інших галузей виробництва.

Упровадження результатів дослідження. Розроблену методикау впроваджено в процес професійної іншомовної підготовки інженерів ВАТ ПБК «Славутич» (акт про впровадження № 06-01/2885 від 18.06.2007 р.), ВАТ «Запоріжтрансформатор» (акт про впровадження № 1/1-90-12 від 16.08.2007 р.), англійської підготовки викладачів Запорізького національного університету в рамках Спільного Європейського проекту TEMPUS CD_JER23250-2002 «MBA&IT» (акт про впровадження № 02-05/18 від 12.03.2008 р.), а також у навчальний процес на факультеті іноземної філології Запорізького національного університету (акт про впровадження № 01-09/389 від 12.03.2008 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження обговорювалися на II Міжнародній науково-практичній конференції «Wyksza, senie i nauka bez granic – 2005» (м. Дніпропетровськ, 2005 р.); XV Міжнародній науковій конференції «Наука і вища освіта» молодих науковців Гуманітарного університету «Запорізький інститут державного та муніципального управління» (м. Запоріжжя, 2007 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Молодь, освіта, наука, культура і національна свідомість» в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова (м. Київ,

2003 р.); наукових конференціях «Сучасне студентство України: досвід, проблеми, перспективи» студентів, аспірантів та молодих вчених у Запорізькому державному університеті (м. Запоріжжя, 2003 р.; 2004 р.).

Публікації. Результати дослідження викладено в 14 публікаціях автора, з них 8 – у фахових виданнях України.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, чотирьох додатків. Основний зміст дисертації викладено на 173 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 14 рисунків, що обіймають 3 сторінки основного тексту. У списку використаних джерел 281 найменування, що охоплюють 27 сторінок. Додатки викладено на 19 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету й завдання дисертації, розкрито її наукову новизну, практичне значення, висвітлено методи дослідження, подано дані про апробацію й упровадження одержаних результатів дослідження, публікації за темою дисертації та структуру роботи.

У **першому розділі** «Теоретичні передумови навчання іноземної мови в процесі післядипломної освіти інженерів» здійснено аналіз теорії і практики навчання англійської мови інженерних кадрів в умовах сучасної вищої та післядипломної освіти.

Існуюча програма з англійської мови для професійного спілкування (Г. Є. Бакаєв, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок) є загальною за своїм характером і може бути використана для різних спеціальностей та спеціалізацій професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів. Вона зорієнтована на забезпечення рівня володіння іноземною мовою, який дозволяє формулювання думок під час повсякденного спілкування у сфері відповідної спеціальності, вирішення професійних завдань, аналіз результатів, діагностику причин отриманих результатів.

Сьогодні ВНЗ немовного профілю активно розробляють власні мовні портфелі, в яких подають перелік конкретних умінь у різних видах мовленнєвої діяльності. Такі вміння повинні відповідати рівню B2 (незалежного користувача), згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, й охоплювати говоріння, читання, аудіювання та письмо. Комунікативна спрямованість навчального процесу надає пріоритетного значення таким видам мовленнєвої діяльності студентів, як говоріння й аудіювання.

Важливою є сформованість мовленнєвих умінь, необхідних для ведення професійно спрямованого спілкування: діалогів, ділових переговорів тощо. Іншомовне читання повинне бути засобом одержання інформації з метою її подальшого використання в професійній діяльності. Необхідність гармонійного розвитку всіх видів мовленнєвих умінь вимагає належної уваги до процесу формування навичок та умінь письма. Навчання письма не повинно обмежуватися лише нотатками й повідомленнями, а розвивати вміння професійного письмового спілкування, написання довідково-інформаційної документації. Іншомовна компетенція інженерів має також включати вміння здійснення усного й письмового перекладів, реферування необхідних матеріалів.

Процес післядипломного навчання інженерів професійно-орієнтованої іноземної мови здійснюється в таких моделях освітніх систем: спеціалізованих, віртуальних і корпоративних. В ідеалі, система післядипломної освіти має ефективно задовольняти наявні потреби спеціалістів щодо підвищення власних професійних умінь та забезпечувати їм умови для оволодіння додатковими спеціальностями.

Спеціалізовані освітні системи проводять навчання іноземної мови за традиціями класичної підготовки і фактично лише оновлюють багаж знань, умінь і навичок, яким спеціалісти оволоділи впродовж навчання у ВНЗ. Такі моделі післядипломної освіти принципово не можуть урахувати конкретних потреб спеціалістів у професійно-орієнтованому спілкуванні іноземною мовою, що зумовлюються особливостями їхньої професійної діяльності на конкретному робочому місці. Спеціалізована модель післядипломної освіти фактично зберігає те спрямування навчання іноземної мови, яке існує на рівні бакалавра, повторюючи його зміст, та лише (у кращому разі) поглиблюючи останній, замість того, щоб запропонувати якісно новий курс, який би враховував комунікативні потреби кожного конкрет-

ного спеціаліста. Проте фахівці, які навчаються в системі післядипломної освіти, мають різні цілі в оволодінні іноземною мовою, що не сприяє ефективності їхнього навчання в межах однієї програми та/або однієї групи.

У корпоративних освітніх системах у контексті оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою на особливу увагу заслуговують форми та методи навчання, що дозволяють форсовано оволодіти професійно-орієнтованою англійською мовою. Ураховуючи терміновість сучасного соціального замовлення щодо оволодіння професійно-орієнтованою іноземною мовою, методика інтенсивного навчання найбільш повно відповідає сьогоднішнім потребам великої кількості інженерів. Такий підхід до колективного навчання робить можливим застосування засобів інтенсивної методики для форсованої підготовки малих груп інженерів, які вже об'єднані спільною трудовою діяльністю. Застосування інтенсивної методики для навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови розвиває ідею інтенсивного навчання, що пов'язана з дослідженнями Г. Лозанова, Г. О. Китайгородської, Л. К. Гегечкорі, А. С. Плєсневича, В. В. Петрусинського.

Удосконалення комунікативних умінь молодих спеціалістів, які занурюються в трудовий процес, найактивніше відбувається саме в професійно-орієнтованому контексті. Лише набувши певного досвіду праці на конкретних робочих місцях, спеціалісти починають окреслювати для себе обсяг і характер комунікативних іншомовних умінь, необхідних для забезпечення професійних потреб. Без чіткого розуміння умов виробництва та змісту власної професійної діяльності, а також без усвідомлення залежності ефективності професійної діяльності від володіння іноземною мовою не виникне мотивації до вивчення професійно-орієнтованої іноземної мови. Формування згаданого усвідомлення і відповідної внутрішньої мотивації можливе лише безпосередньо на робочому місці, а отже, й розвиток

професійно-орієнтованого іншомовного мовлення на основі університетської підготовки спеціалістів можливий лише в умовах конкретного виробництва. Поглиблення й удосконалення навичок володіння іноземною мовою стає невід'ємним складником підвищення кваліфікації сучасних спеціалістів і запорукою професійної ефективності. Відтак, особливого значення набувають корпоративні моделі післядипломної підготовки фахівців, в яких забезпечується конкретний професійно-орієнтований контекст навчання іноземних мов.

У **другому розділі** «Методика інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови» викладено цілі, принципи, зміст і методику навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. Цілі, що знаходяться у сфері професійної підготовки, полягають у підвищенні ефективності навчання спеціалістів шляхом забезпечення сприятливих умов для формування їхніх комунікативних навичок та вмій з орієнтацією на конкретне робоче місце. Згадані цілі мають також сприяти інтеграції процесів навчання й розвитку, забезпечуючи цілісність навчального процесу й зумовлюючи принципи, зміст, методи, прийоми і засоби навчання.

Головною практичною метою корпоративного інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови є практичне оволодіння ними мовленнєвими навичками та вміннями на рівні, мінімально достатньому для здійснення англomовного спілкування в професійних ситуаціях в усіх видах мовленнєвої діяльності.

До принципів, дотримання яких має сприяти інтенсифікації процесу оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою та активізації навчальної діяльності його учасників, віднесено: принцип особистісного спілкування; особистісно-рольовий принцип; принцип концентрованої організації навчального матеріалу й навчального процесу; принцип коле-

ктивної взаємодії; принцип поліфункціональності вправ.

Реалізація принципів інтенсивного корпоративного навчання може суттєво підвищити його ефективність за рахунок моделювання в ньому умов трудової діяльності й урахування особистісних якостей і рівня знань кожного слухача-інженера. Аналіз змісту особистісно-рольового принципу вказує на значні потенційні можливості та доцільність використання в інтенсивному корпоративному навчанні рольового спілкування. Реалізація принципу концентрованої організації навчального матеріалу й навчального процесу також потенційно може сприяти підвищенню ефективності інтенсивного корпоративного навчання, створюючи умови для засвоєння максимально можливого обсягу матеріалу за мінімально можливий термін. Розкриттю потенційних можливостей кожного слухача-інженера й удосконалення його навичок і вмінь під час виконання навчальних вправ, може сприяти застосування форм колективної взаємодії, що передбачають активний обмін інформацією. Не менш перспективним може бути й реалізація принципу поліфункціональності вправ, що забезпечує одночасну їх спрямованість як на засвоєння конкретного мовного матеріалу, так і на спілкування.

Ефективність інтенсивного корпоративного професійно-орієнтованого навчання інженерів залежить також від урахування загальних принципів навчання англійської мови для фахового спілкування. Головними серед них є принципи забезпечення мотиваційної достатності, мінімізації змісту навчання, смислового структурування мовного матеріалу, поетапно-концентричної організації навчального процесу, організації особистісного різнопланового спілкування, організації колективного професійного спілкування та творчої співпраці інженерів, інтеграції навчання усіх видів мовленнєвої діяльності, використання ділових ігор та проектної методики, практичної реалізації комунікативної компетенції в навчанні.

Предметний зміст інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови обумовлюється потребами конкретних фахівців і бажаним рівнем їхньої іншомовної підготовки, які окреслюють професійні рубрики і ситуації відповідних підприємств, обсяг та характер мовного матеріалу, що підлягає засвоєнню, а також мовленнєві навички й уміння, які слід розвивати. Розробка змісту інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови потребує спеціального підготовчого етапу, на якому здійснюються точне визначення згаданих рубрик і ситуацій з урахуванням потреб конкретних підприємств, а також науково обгрунтований відбір мовного матеріалу.

Реалізація таких вимог до інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів підприємств ОАО ПБК «Славутич» та ОАО «Запоріжтрансформатор», які було обрано базами для проведення експериментальної перевірки, дозволила визначити його зміст. Зокрема, було відібрано загальні та професійні рубрики і ситуації, характерні для згаданих підприємств; фонетичний, лексичний та граматичний матеріал для формування відповідних навичок; обгрунтовано поетапно-концентричну структуру для реалізації інтенсивного корпоративного навчання, а також три його етапи; визначено кількісний та якісний зміст кожного етапу; визначено конкретну мету кожного етапу й інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів згаданих підприємств відповідно рівням володіння іноземною мовою, зміст яких визначений загальноєвропейськими рекомендаціями; дібрано матеріали для забезпечення самостійної роботи слухачів-інженерів, а також музичні твори для забезпечення музичного супроводу на відповідних інтенсивних ділянках корпоративного навчання. Наявність такого підґрунтя дозволила розробити поетапно-концентричну модель корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови, яка пізніше була реалізована в процесі експериментального навчання.

В узагальненому вигляді модель інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови включала етапи навчання, рівні

оволодіння професійно-орієнтованою англійською мовою за загальноєвропейською шкалою, комунікативні сфери, а також лексичні, граматичні й комунікативні орієнтири.

Перший етап (інтенсивний) – загальнонавчальне спілкування (120 год.). Формування та розвиток мовленнєвих навичок й умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B1 (аудіювання – 40%, говоріння – 31%, читання – 18%, письмо – 11%). До цього етапу входили: *підетап 1.1* (40 год.), що був спрямований на формування та розвиток елементарних мовленнєвих навичок й умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні A1; *підетап 1.2* (40 год.), метою якого було вдосконалення елементарних мовленнєвих навичок й умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні A2; *підетап 1.3* (40 год.), який вирішував завдання формування та розвитку мовленнєвих навичок й умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B1.

Другий етап (екстенсивний) мав на меті загальнонавчальне, ділове та професійне спілкування (120 год.), удосконалення мовленнєвих навичок та умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B1 (аудіювання – 10%, говоріння – 46%, читання – 25%, письмо – 19%). Цей етап складався з *підетапу 2.1* (40 год.), спрямованого на вдосконалення мовленнєвих навичок та умінь у ситуаціях, пов'язаних з темами «Структура компанії», «Діяльність відділів», «Посади та виробничі обов'язки», «Ділові контакти», «Контракти»; *підетапу 2.2* (40 год.), де мовленнєві навички й уміння вдосконалювалися в комунікативних ситуаціях за темою «Виробництво: факти, цифри, розвиток» та *підетапу 2.3* (40 год.), що включав ситуації, що належать до тем «Логістика виробництва» та «Менеджмент».

Третій етап (інтенсивний) був спрямований на ділове та професійне спілкування (120 год.) і мав на меті вдосконалення мовленнєвих навичок й умінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B2 (аудіюван-

ня – 20%, говоріння – 50%, читання – 18%, письмо – 11%). При цьому *pideman 3.1* (40 год.) передбачав удосконалення мовленнєвих навичок та вмінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B1 за рахунок спілкування з англомовними колегами в професійних ситуаціях на загальній діловій темі, а *pideman 3.2* (40 год.) – на спеціальні теми, а також за рахунок роботи з фаховими текстами. *Pideman 3.3* (40 год.) вирішував завдання вдосконалення мовленнєвих навичок і вмінь в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні B2.

Розроблена система вправ для проведення інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови ґрунтувалася на загальних положеннях методики інтенсивного навчання і включала дві підсистеми вправ для кожного виду мовленнєвої діяльності: перша підсистема призначена для формування мовленнєвих навичок, а друга – для розвитку мовленнєвих умінь. Співвідношення вправ між підсистемами та всередині кожної підсистеми варіювалася на кожному з трьох етапів навчання, при цьому питома вага мовленнєвих вправ постійно збільшувалася, а на третьому етапі навчання застосовувалися виключно вправи другої підсистеми.

Прикладом вправи другої підсистеми першого етапу навчання (загальноживане спілкування) може бути вправа на підготовку інженерів до аудіювання текстів.

Приклад 1. Прослухайте початок речень і, спираючись на їх зміст, прогнозуйте послідовність ваших дій протягом робочого дня.

In the morning I get up and Then I ... and after that I At 8 a.m. I ...

Вправи другого етапу (загальноживане, ділове та професійне спілкування) мали форму рольових ігор, що можуть здійснюватись у парах або групах, моделюючи ситуації спільного вирішення виробничих проблем.

Приклад 2. Вправа для розвитку умінь говоріння на фахові теми.

Student A. Fill in the missing information in the card below by asking questions on the phone. Answer your colleague's questions.

DEPARTMENTS	FUNCTIONS
-------------	-----------

<i>Finance Department</i>	_____ , bonuses, _____ , orders,
<i>Sales Department</i>	_____ , offers

Student B. Fill in the missing information in the card below by asking questions on the phone. Answer your colleague's questions.

<i>DEPARTMENTS</i>	<i>FUNCTIONS</i>
<i>Finance Department</i>	<i>budgeting, _____ , new investments, _____ , purchasing</i>
<i>Department</i>	<i>Sales, offers</i>

На третьому етапі (ділове та професійне спілкування) зміст вправ суттєво ускладнювався і стосувався переважно підприємства, на якому працюють інженери. Такі вправи часто ґрунтуються на застосуванні рекурсивного принципу, коли студенти знову і знову повертаються до того ж тексту, але характер завдань при цьому постійно змінюється. Приклад подібної вправи наведений далі.

Приклад 3. Вправа на рекурсивне аудіювання, що ґрунтується на тексті про ОАО «Запоріжтрансформатор».

A. Listen to the text on ZTR company and write down all the figures.

ZTR, FACTS AND FIGURES

ZTR is a Ukrainian transformer manufacturer with its head office in Kyiv and a large modern factory in Zaporizhzhia. It employs about 5,000 people. ZTR belongs to Energy Standard Group. There are more than 30 other companies in the group, including cable plants and high voltage equipment plants. The company was created in 1947.

The company's most famous product is power transformers and reactors. A power transformer has a complicated mechanism and about 10 thousand parts. Twice a month the company takes part in different tenders with forty new designs. ZTR sells more than 300 transformers a year and makes large profits. The annual turnover is 220 million dollars. Every year the sales volumes grow by 80%.

The factory in Zaporizhzhia is open twenty-four hours a day. Though the competition at the world transformer market is very strong ZTR exports its production to 83 countries of the world. The company's mission is to produce reli-

able high quality transformers and to become a leader at CIS market. The General Director of ZTR is Igor Kleiner. He is 57. In the year 2007 ZTR celebrated its 60-th anniversary.

B. Listen to the same text again and fill in the table given below.

<i>Group's name</i>	<i>Product</i>
<i>Number of companies in the group</i>	<i>Number of tenders per year</i>
<i>Company's name</i>	<i>Annual turnover</i>
<i>Year of creation</i>	<i>Sales volumes growth</i>
<i>Number of employees</i>	<i>Export</i>

C. Listen to the same text again and answer the following questions:

1. When was the company created? 2. How many people does the company employ? 3. What is the name of the group? 4. How many companies are there in the group? 5. What is the company's annual turnover? 6. How often does ZTR take part in tenders? 7. What are the company's production volumes per year? 8. What do you know about transformers? How many parts do they have? 9. Where does the company sell its production? 10. Who is the company's General Director and what is his age? 11. When did the company celebrate its 60-th anniversary?

У **третьому розділі** «Експериментальне дослідження ефективності методики інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови» наведено опис експериментального навчання для перевірки розробленої методики та проаналізовано його результати; укладено методичні рекомендації про використання запропонованої системи вправ інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови за поетапно-концентричним принципом.

Неварійованими умовами експерименту були: 1) загальний контроль експериментального навчання в усіх групах; 2) тривалість експериментального навчання в академічних годинах; 3) критерії оцінювання рівня сформованості мовленнєвих навичок та вмінь; 4) зміст завдань передекспериментального, проміжних та післяекспериментального зрізів. Варійованою умовою була наявність двох інтенсивних етапів в експери-

ментальних групах, внаслідок чого інженери експериментальних груп закінчували навчання за один рік, тоді як інженери контрольних груп навчалися впродовж двох років (2 заняття по 2 академічні години на тиждень).

Експериментальне навчання проводилося на двох підприємствах (ВАТ ПБК «Славутич» та ВАТ «Запоріжтрансформатор»). Для участі в експериментальному навчанні були відібрані інженери різних відділів означених підприємств загальною кількістю 235 осіб (117 жінок та 118 чоловіків), віком від 30 до 45 років: 115 осіб у ВАТ ПБК «Славутич» (75 жінок та 40 чоловіків) і 120 осіб – у ВАТ «Запоріжтрансформатор» (78 чоловіків та 42 жінки).

До початку експериментального навчання був проведений передекспериментальний зріз для визначення активного словникового запасу учасників навчання. Зріз засвідчив, що рівень володіння загальнозживаною лексикою інженерів, відібраних для експериментального навчання, був низьким і відносно однаковим. Жоден з інженерів ВАТ ПБК «Славутич» не перевищив рівень 50% засвоєння лексики, тоді як більше 80% опитуваних показали результати менше за 30%. У ВАТ «Запоріжтрансформатор» загальні результати були дещо кращими: 33% опитуваних показали результати володіння лексикою вище за 50%. Однак переважна більшість інженерів(понад 60%) не досягли 50% рівня володіння лексикою. За результатами зрізу інженери обох підприємств були розподілені на експериментальні та контрольні групи.

Експериментальне навчання у ВАТ ПБК «Славутич» здійснювалась упродовж 1998-2002 років. Протягом цього періоду в експериментальному навчанні взяли участь 8 груп інженерів, з яких 4 групи були експериментальними і 4 контрольними. Експериментальні групи навчалися протягом одного навчального року (ЕС1 – 1998/999 навчальний рік, ЕС2 – 1999/2000 навчальний рік, ЕС3 – 2000/2001 навчальний рік, ЕС4 – 2001/2002 навчальний рік) і складалася з 15 інженерів-технологів кожна. Контрольні групи навчалися протягом двох навчальних років кожна (КС1 та КС2 – у 1998/1999 та 1999/2000, а КС3 і КС4 – у 2000/2001 та 2001/2002 навчальних роках) і склалися з 12, 13, 15 і 15 осіб відповідно.

Експериментальне навчання у ВАТ «Запоріжтрансформатор» проходило з 2003 по 2007 роки за тією ж схемою: 8 груп інженерів по 15 осіб у кожній, з яких 4 групи були експериментальними (ЕТ1, ЕТ2, ЕТ3, ЕТ4 – навчання по одному навчальному року) і 4 контрольними (КТ1 – КТ2, КТ3 – КТ4 – по два навчальних роки).

Навчання інженерів контрольних та експериментальних груп організовувалося за спеціально розробленим планом, і здійснювалося викладачами кафедри англійської філології Запорізького національного університету, які пройшли спеціальну підготовку за змістом і методикою експери-

ментальної програми. Поточний контроль на усіх етапах навчання здійснювався у процесі виконання кожної вправи або після неї і проводився як викладачем, так і у формі самоконтролю із застосуванням ключів в усній формі. Для здійснення функції контролю викладач, прослуховуючи мовлення інженерів під час виконання ними різноманітних вправ, фіксував для себе помилки кожного слухача, а потім, наприкінці навчального дня, проводив аналіз, виділяв найбільш типові помилки і включав відповідні вправи до змісту навчання наступного дня. Результати такого аналізу інженерам не повідомлялися, оскільки інтенсивне навчання ґрунтувалося на необхідності уникати ситуацій, які можуть спричинити зростання рівня тривожності тих, хто навчається. За способом реалізації, поточний контроль в інтенсивному корпоративному навчанні інженерів професійно-орієнтованої англійської мови є виключно усним на першому і третьому етапах, однак на другому етапі застосовувалися й письмові види контролю (перевірка письмових домашніх завдань тощо).

Рубіжний контроль на перших двох етапах здійснювався у письмовій формі і включав лексичні тести на знання двох списків лексичних одиниць (по 100 в кожному списку), що належать до сфер, засвоєння яких було метою відповідного етапу навчання. Під час проведення підсумкового контролю слухачі-інженери заповнювали спеціальну анкету, а також проходили співбесіду за нею. Отримані відповіді надавали вичерпну інформацію про рівень письма та говоріння, досягнутий кожним інженером за результатами інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. Для перевірки ж умінь аудіювання та читання застосовувалося прослуховування або прочитання тексту на професійну тематику, після чого інженери відповідали на запитання до тексту.

Результати післяекспериментального зрізу з усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності в експериментальних та контрольних групах інженерів подано в табл. 1.

Таблиця 1

Загальні результати корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови в експериментальних та контрольних групах інженерів (% успішності виконання завдань під час підсумкового контролю)

ВАТ ПБК «Славутич»		
Діяльність	Експериментальні групи	Контрольні групи
Аудіювання	57-60%	53-55%
Читання	72-78%	69-72%
Говоріння	69-71%	59-61%

Письмо	40-42%	42-43%
ВАТ «Запоріжтрансформатор»		
Діяльність	Експериментальні групи	Контрольні групи
Аудіювання	55-61%	49-51%
Читання	75-79%	70-74%
Говоріння	70-71%	50-52%
Письмо	45-50%	45-47%

Як цілком очевидно з результатів, поданих в таблиці 1, гіпотеза дослідження повністю підтвердилася. Організація корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови за поетапно-концентричним принципом (два інтенсивних та один поурочний етапи) в експериментальних групах, у межах того ж обсягу часу (360 академічних годин), забезпечила за один рік досягнення інженерами, що навчалися за цією методикою, рівня, не нижчого за той, якого досягають за два роки в межах традиційної поурочної організації корпоративного навчання (контрольні групи). Більше того, практично в усіх видах мовленнєвої діяльності експериментальні групи мали перевагу: від 4% до 5% в аудіюванні, від 3% до 6% у читанні, 3% в письмі. Особливої уваги заслуговує перевага експериментальних груп у говорінні, де вона коливається від 10% до 20%, що свідчить про значну ефективність розробленої в дисертації методики саме для цього виду мовленнєвої діяльності.

Отже, розроблена нами методика корпоративного навчання забезпечила ефективне оволодіння інженерами професійно-орієнтованою англійською мовою в більш стислий термін, ніж той, який вимагається в межах традиційних форм згаданого навчання.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі.

У результаті наукового дослідження теоретично обґрунтовано, практично розроблено й експериментально перевірено методику інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови.

1. Установлено, що саме ця ланка має забезпечити професійно-орієнтовану іншомовну підготовку майбутніх спеціалістів за рахунок урахуван-

ня їхніх комунікативних та професійних потреб. Визначено головну мету навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах немовного профілю, якою є закладення підґрунтя для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутніх спеціалістів з урахуванням потреб конкретного робочого місця. Виокремлено головні об'єктивні чинники, що негативно впливають на ефективність навчання іноземної мови в немовних вищих навчальних закладах: недостатня кількість навчальних годин, які відводяться для її вивчення; слабка мотивація студентів до навчання; відсутність інформації щодо конкретного майбутнього місця роботи кожного студента. Сформульоване головне завдання методики щодо курсу іноземної мови для майбутніх спеціалістів у вищих технічних закладах освіти: забезпечення універсального змісту навчання з метою створення підґрунтя для вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції інженерів на конкретному робочому місці та розробка нових методів для досягнення мінімально достатніх рівнів навченості в умовах обмеженого обсягу часу.

2. З'ясовано, що найперспективнішими для вдосконалення професійної підготовки фахівців є системи післядипломної освіти, де навчання іноземних мов проводиться в межах чіткого професійно-орієнтованого контексту з урахуванням особливостей робочого місця конкретного спеціаліста. Обґрунтовано, що таким характеристикам найбільш повно відповідають корпоративні освітні системи, бо спеціалізовані освітні системи при вищих навчальних закладах неспроможні враховувати потреби фахівця на його робочому місці. Доведено, що корпоративні освітні системи переважають і віртуальні моделі навчання, оскільки забезпечують ефективний зворотній зв'язок. Аргументовано високий потенціал корпоративної моделі з точки зору її претензії на провідну роль у системі післядипломної освіти фахівців у майбутньому.

3. Обґрунтовано перспективність інтенсивної форми корпоративної освітньої моделі для забезпечення ефективності навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. Конкретизовано потенціал згаданої форми навчання щодо використання можливостей колективу, об'єданого спільною виробничою діяльністю, а також щодо формування іншомовного середовища для розв'язання виробничих проблем засобами іноземної мови й узгодження загальних освітньо-кваліфікаційних характеристик інженерів із сучасними професійними вимогами на кожному конкретному робочому місці. Аргументовано необхідність вивчення специфіки діяльності відділів конкретного виробництва для створення максимально однорідних груп інженерів за рівнями володіння мовою та приналежністю до відповідних відділів задля реалізації потенціалу інтенсивної форми навчання.

4. Визначено цілі, принципи організації та зміст методики інтенсивного корпоративного професійно-орієнтованого навчання інженерів профе-

сійно-орієнтованої англійської мови. Установлено його головну мету, яка полягає в оволодінні інженерами мовленнєвими вміннями на рівні, достатньому для здійснення фахового англомовного спілкування. Виходячи з вимог до змісту інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови, визначено загальні та професійні рубрики й ситуації, характерні для підприємств, обраних для проведення експериментального навчання; відібрано фонетичний, лексичний та граматичний матеріал для формування відповідних навичок; обґрунтовано поетапно-концентричну структуру для реалізації інтенсивного корпоративного навчання, а також три його етапи; визначено кількісний і якісний зміст кожного етапу та конкретну мету кожного етапу й інтенсивного корпоративного навчання професійно-орієнтованої англійської мови інженерів згаданих підприємств загалом; визначено матеріали для забезпечення самостійної роботи інженерів.

5. Розроблено методику інтенсивного корпоративного професійно-орієнтованого навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови, що ґрунтується на системі вправ, яка включає дві підсистеми стосовно кожного виду мовленнєвої діяльності: для формування мовленнєвих навичок та для розвитку мовленнєвих умінь. Обґрунтовано співвідношення підсистем та вправ всередині кожної з них, яке варіюється на кожному з трьох етапів навчання, при постійному збільшенні питомої ваги мовленнєвих вправ.

6. Модель інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови реалізовано у межах трьох етапів та дев'яти підетапів. На першому етапі протягом 120 годин здійснювалося інтенсивне формування та розвиток мовленнєвих навичок й умінь спілкування в загальнонавчаних сферах в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності на рівні *B1*. Другий етап присвячено екстенсивному вдосконаленню мовленнєвих навичок та умінь спілкування в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності в загальнонавчаних, діловій та професійній сферах на рівні *B1*. Останній, третій, етап призначено для інтенсивного вдосконалення мовленнєвих навичок та умінь спілкування в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності в діловій та професійній сферах на рівні *B2*.

7. Ураховуючи характеристики інтенсивного навчання, обґрунтовано особливості поточного, рубіжного та підсумкового контролю в інтенсивному корпоративному навчанні інженерів професійно-орієнтованої англійської мови за поетапно-концентричним принципом. Установлено, що поточний контроль має здійснюватися в процесі виконання кожної вправи або після неї і

може проводитися як у формі самоконтролю, так і викладачем, однак в останньому випадку результати контролю інженерам не повідомляють, оскільки інтенсивне навчання ґрунтується на необхідності уникати ситуацій, що можуть спричинити зростання рівня тривожності тих, хто навчається. Натомість наприкінці дня викладач виділяє для себе найбільш типові помилки інженерів і включає відповідні вправи до змісту навчання наступного дня. Аргументовано переважно усну форму поточного контролю в інтенсивному корпоративному навчанні інженерів професійно-орієнтованої англійської мови.

8. Зважаючи на небажаність підвищення рівня тривожності інженерів у процесі інтенсивного навчання, вмотивовано доцільність обмеження змісту рубіжного контролю тестами для визначення обсягу їхнього лексичного запасу. Ураховуючи необхідність комплексної перевірки рівня іншомовної компетентії по закінченні інтенсивного корпоративного навчання, обґрунтовано структуру комплексного тесту для визначення ступеня розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності на етапі підсумкового контролю.

9. Експериментально виявлено, що успішне корпоративне навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови можливе за умов використання системи вправ, розробленої в моделі інтенсивного навчання за поетапно-концентричним принципом, що дозволяє за один рік домогтися більш високих результатів в усіх видах мовленнєвої діяльності, ніж ті, яких досягають за два роки в межах традиційної поурочної організації корпоративного навчання.

Основним підсумком дослідження є розробка теоретичних і практичних положень щодо укладання системи вправ для інтенсивного корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови.

Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні можливих шляхів інтенсифікації корпоративного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови за рахунок запровадження інформаційних технологій, які можуть також бути засобом уникнення професійного регресу інженерів, зумовленого високими темпами науково-технічного прогресу.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях автора:

1. Александров В. М. Перспективи впровадження моделі безперервного навчання іноземних мов в Україні / В. М. Александров // Соціальні техноло-

гії: Актуальні проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Київ-Запоріжжя-Одеса, 2003. – Вип. 20. – С. 200–203.

2. Александров В. М. Іноземні мови в системі післядипломної освіти / В. М. Александров // Социальные технологии : Актуальные проблемы теории и практики : сб. науч. тр. – Киев-Москва-Одесса-Запорожье, 2005. – Вип. 27. – С. 7–11.

3. Александров В. М. Освітній потенціал та освітні фонди у контексті фінансування безперервного навчання / В. М. Александров // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. – 2005. – №4. – С. 27–31. – (Серія : педагогіка).

4. Александров В. М. Стандартизація іншомовних кваліфікацій у контексті безперервної освіти / В. М. Александров // Вісник Запорізького національного університету. – 2005. – № 2.– С. 5–9. – (Серія : педагогічні науки).

5. Александров В. М. Особливості організації професійно-орієнтованого іншомовного навчання інженерів за методом «занурення» // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / В. М. Александров. – Київ-Запоріжжя, 2006. – Вип. 37. – С. 294–299.

6. Александров В. М. Оцінювання ефективності інтенсивної іншомовної підготовки інженерів // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / В. М. Александров. – Запоріжжя, 2006. – Вип. 39. – С. 12–18.

7. Александров В. М. Іншомовна підготовка інженерів засобами інтенсивної методики / В. М. Александров // Вісник Запорізького національного університету. – 2007. – № 1. – С. 5–12. – (Серія : педагогічні науки).

8. Александров В. М. Організаційні форми англomовної підготовки інженерів засобами інтенсивної методики // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / В.М. Александров – Запоріжжя, 2007. – Вип. 44. – С. 8–18.

9. Александров В. М. Особливості навчання іноземної мови для професійного розвитку в дорослому віці / В. М. Александров // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – 2008. – №3. – С. 87–90. – (Серія 9 : Актуальні проблеми сучасного мовознавства).

10. Александров В. М. Безперервне навчання іноземним мовам як стратегічний напрям сучасної освіти в Україні / В. М. Александров // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість : всеукр. наук.-практ. конф., 27-28 бер. 2003 р. : матер. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2003. – Т. 1. – С.3–4.

11. Александров В. М. Нові стандарти оволодіння іноземними мовами в умовах безперервної освіти / В. М. Александров // Науч. конф. студентов, аспирантов и молодых ученых, 14-17 апр. 2003 г. : матер. – Запорожье, 2003. – С. 137–140.

12. Александров В. М. Інтенсивне навчання іноземній мові : аспект гуманізації / В. М. Александров // Сучасне студентство України : досвід, проблеми, перспективи : регіон. наук.-практ. конф., 23 квіт. 2004 р. : матер. – Запоріжжя, 2004. – С. 311–314.

13. Александров В. М. Програми «занурення» як альтернативний метод професійно-орієнтованого іншомовного навчання спеціалістів виробництва в умовах неперервної освіти / В. М. Александров // Wyksza, cenie i nauka bez granic – 2005 : II міжнар. наук.-практ. конф., 19-27 груд. 2005 р. : матер. – Przemysl – Praha : Nauka i studia – Publishing house Education and Science s.r.o., 2005. – Tom 33 «Pedagogiczne nauki». – С. 5–8.

14. Александров В. М. Психолого-педагогічні проблеми оволодіння іноземною мовою дорослими / В. М. Александров // Наука і вища освіта : XV Міжнар. наук. конф. молодих науковців, 17-18 трав. 2007 р. : тези доп. – Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2007. – Ч. 2. – С. 201.

АНОТАЦІЯ

Александров В. М. Методика інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13. 00. 02 – теорія та методика навчання (германські мови). – Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2009.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми інтенсивного навчання інженерів професійно-орієнтованої англійської мови. Обґрунтовано перспективність інтенсивної поетапно-концентричної моделі для забезпечення корпоративного навчання. Аргументовано необхідність вивчення специфіки діяльності конкретного виробництва для створення максимально однорідних груп інженерів за рівнями володіння мовою та приналежністю до відповідних відділів з метою реалізації потенціалу інтенсивної форми навчання; визначено його цілі, принципи організації та зміст методики. Розроблено систему вправ, яка включає дві підсистеми: для формування мовленнєвих навичок та для розвитку мовленнєвих умінь; обґрунтовано співвідношення підсистем та вправ всередині кожної з них, яке варіюється на кожному з трьох етапів навчання, при постійному збільшенні питомої ваги мовленнєвих вправ. Обґрунтовано особливості поточного, рубіжного та підсумкового контролю.

Ключові слова: методика інтенсивного навчання інженерів, професійно-орієнтована англійська мова, поетапно-концентрична модель навчання, си-

стема вправ, особливості контролю.

АННОТАЦІЯ

Александров В. Н. Методика интенсивного обучения инженеров профессионально-ориентированному английскому языку. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13. 00. 02. – теория и методика обучения (иностран-ных языков). – Запорожский национальный университет. – Запорожье, 2007.

Диссертация посвящена изучению проблемы интенсивного обучения инженеров, выявлению психолого-педагогических условий интенсивного обучения и разработке методики интенсивного обучения инженеров профессионально-ориентированному английскому языку. Обоснована перспективность модели интенсивного корпоративного обучения с поэтапно-концентрической организацией учебного процесса. Аргументирована необходимость изучения специфики производственной деятельности отделов конкретного предприятия для создания максимально однородных групп инженеров с учетом уровня владения английским языком, а также принадлежностью к отделам, объединенных совместной производственной деятельностью.

Автором осуществлен теоретический анализ проблемы обучения профессионально-ориентированному английскому языку в неязыковых вузах и системе последиplomного образования. Определены возможности усовершенствования иноязычной коммуникативной компетенции инженеров в наиболее типовых моделях образовательных систем: корпоративной, последиplomной и дистанционной. Исследованы преимущества корпоративной модели для обучения инженеров английскому языку средствами интенсивной методики для развития профессиональной коммуникативной компетенции. Обосновано, что интенсивная подготовка становится одним из самых эффективных способов усовершенствования коммуникативной компетенции участников учебной группы, которая уже объединена совместной трудовой деятельностью. Только при наличии определенного опыта работы на конкретных рабочих местах, специалисты начинают понимать объем и характер коммуникативных иноязычных умений, которые необходимы для обеспечения своей профессиональной деятельности. Возникновение сильной мотивации специалистов к изучению профессионально-ориентированного иностранного языка обуславливается не только содержанием профессиональной деятельности, а также осознанием зависимости эффективности своей профессиональной деятельности от уровня владения иностранным языком. При этом реализация принципов интенсивного обучения, в частности метода активизации резервных возможностей личности и коллектива получает новое развитие именно в профессиональном контексте.

Определены цели, принципы организации и содержание методики ин-

тенсивного обучения инженеров профессионально-ориентированному английскому языку. Новым содержанием наполняется смысловое структурирование и минимизация лексического и грамматического материала, поэтапно-концентрическая организация учебного процесса и сам процесс коллективного общения инженеров. Разработана система упражнений, которая включает две подсистемы: для формирования речевых навыков и для развития речевых умений. Обосновано соотношение этих подсистем и упражнений в рамках каждой из них, которое варьируется на протяжении трех этапов обучения, при постоянном увеличении количества речевых упражнений.

Предложенная методика обучения инженеров отличается своей профессиональной направленностью, спецификой организации учебного процесса, а также сжатостью учебного времени. Усовершенствован процесс интенсивной подготовки инженеров конкретных предприятий профессионально-ориентированному английскому языку. Показана значимость искусственно созданной иноязычной среды, которая сознательно поддерживается всеми участниками учебного процесса на протяжении всего периода интенсивного обучения. Создание такой профессионально-ориентированной иноязычной среды является необходимым условием интенсивного развития речевых навыков и умений инженеров в процессе корпоративного обучения.

Обоснованы особенности осуществления текущего, рубежного и итогового контроля. Проведенный итоговый контроль речевых умений экспериментальных групп инженеров доказывает эффективность методики интенсивного обучения в рамках предложенной модели. Результаты экспериментального исследования интерпретированы в виде методических рекомендаций.

Ключевые слова: методика интенсивного обучения инженеров, профессионально-ориентированный английский язык, поэтапно-концентрическая организация учебного процесса, система упражнений, особенности контроля.

ANNOTATION

Alexandrov V. Methodology of Intensive Teaching Professionally Oriented English to Engineers. – Manuscript.

Thesis for a Candidate of Science Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.02: Theory and Methodology of Teaching: Germanic Languages. – K. D. Ushynskiy South-Ukrainian State Pedagogical University, Odesa, 2009.

The thesis deals with a research into the development of the model of intensive teaching professionally oriented English to engineers. The potential of the stage-concentric approach within the corporate framework to sustain such model has been substantiated. The author argues for the need to take into account the nature of the specific enterprise subdivisions' operation while distributing engineers among aca-

demic groups to provide for the latter uniformity concerning the engineers' language command and affiliation with the purpose to realize the full potential of the intensive approach. The latter's aims, principles and subject-matter have been specified. There have been developed a system of exercises comprising two subsystems for the development of speech subskills and skills correspondently. The author establishes the principles of correlation between the two subsystems, as well as among the exercises within each of them. This correlation vary at each of the three stages of teaching with the ratio of speech exercises permanently increasing from stage to stage. The peculiarities of current, intermediate and final evaluations are provided.

Key words: methodology of intensive teaching English to engineers, professionally oriented English, stage-concentric approach to teaching, system of exercises, peculiarities of evaluation.

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО

Александров Вячеслав Миколайович

УДК 811.111 : 371.315 : 373.6

**МЕТОДИКА ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ ІНЖЕНЕРІВ
ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук

Одеса – 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Запорізькому національному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор
Черноватий Леонід Миколайович,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна,
завідувач кафедри теорії та практики
перекладу англійської мови.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Бігич Оксана Борисівна,
Київський національний лінгвістичний
університет, професор кафедри методики
викладання іноземних мов;

кандидат педагогічних наук, доцент
Зінукова Наталія Вікторівна,
Дніпропетровський університет економіки та права,
завідувач кафедри англійської філології та пере-
кладу.

Захист дисертації відбудеться «28» квітня 2009 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 41.053.04 Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26.

Автореферат розісланий «__» березня 2009 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. А. Копусь